

¹ Pozri VA, Dokumenty II., s. 89, č. 60.

² Podľa komentárov slovenskej tlače (Slovák, Národné Noviny z 23. 11. 1938) autonómna vláda bola pripravená primerane reagovať. Minister hospodárstva SK nariadil podriadeným orgánom, aby vypracovali súpis pozemkového majetku Maďarov na Slovensku, ktorý mal byť k dispozícii pre prípad vysídlenia slovenských kolonistov z okupovaného teritória bez náhrady ich majetku. Podľa vypracovanej expertízy maďarskí štátni príslušníci v októbri 1938 vlastnili na Slovensku 118 580 hektárov majetku; z toho 26 276 hektárov poľnohospodárskej pôdy, 82 032 hektárov lesov a 10 272 hektárov inej pôdy. – SNA, MPs, kart. 134, inv. č. 171.

³ Podľa záznamu maďarskej delegácie: „M. Kobr položil otázku, na akom princípe a pre aké právne dôvody sa rovnakým spôsobom postupovalo voči všetkým kolonistom. Chápe, že pri vyhostovaní sa uplatňovali konkrétne dôvody, avšak rozhodne futuje postup ako celok. Žiada, aby sa táto otázka vysvetlila v právnej komisii, pretože celá záležitosť patri do komplexu problémov, o ktorých rozhodol arbitrážny rozsudok. Ďalej vyslanec Kobr povedal, že postup maďarských orgánov voči jednotlivým kolonistom je natoľko rozdielny, že podľa toho možno usúdiť, že stojíme zoči-voči svojvoľným rozhodnutiam jednotlivých orgánov. Preto by rád vedel, ktorý orgán rozhoduje o vykazovaní kolonistov a vydáva tieto opatrenia. Na Kobrove reflexie odpovedá ministerský radca Sebestyén a hovorí, že nie je kompetentný ani ochotný prejedukovať stanovisko v tejto otázke. Problém česko-slovenských kolonistov treba posudzovať z aspektu, že tieto kolónie boli zriadené na Maďarmi obývanom území, zasiahli do etnických vzťahov, urážali autochtónne obyvateľstvo, ktoré bolo vylúčené z pozemkovej reformy. Kolonisti predstavovali symbol podmaniteľov a svojim ďalším pretrváváním na tomto území prehlbovali rozpory s autochtónnym obyvateľstvom. Dokonca podľa správ pri obsadzovaní teritória sa kolonisti vyzývavo chovali k maďarskému vojsku. Napokon Kobr opäť žiadal riešenie problému, osobitne upozornil na vlastnícke právo hnutelného majetku kolonistov a apeloval, aby sa zabránilo zhoršeniu situácie, resp. česko-slovenskej odвете.“ – ZM HÚ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K – 28/2, Küm. pol. 1938 – 7 – magyar-cseh tárgyalások a bécsi döntés alapiján. Záznam P. Sebestyéna zo zasadnutia subkomisie pre sťažnosti dňa 21. 11. 1938.

⁴ Pozri dok. č. 17.

⁵ Na zasadnutí subkomisie pre sťažnosti 28. 11. 1938 M. Kobr uviedol, že „z odstúpeného územia Maďarsku, osobitne z južných častí bolo vyhostených cca 3 300 česko-slovenských kolonistov, ktorí užívali okolo 60 000 hektárov pôdy v hodnote 800 miliónov česko-slovenských korún“. – ZM HÚ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K – 28/2, Küm. pol. 1938 – 7 – magyar-cseh tárgyalások a bécsi döntés alapiján. Záznam P. Sebestyéna zo zasadnutia komisie pre sťažnosti dňa 28. 11. 1938.

43

22. november 1938, Budapešť. Začiatok zasadnutia: 17.00 hod.

Správa tajomníka česko-slovenskej delegácie P. Fišu o vyhlásení M. Kobra, predsedu česko-slovenskej delegácie, o situácii na Podkarpatskej Rusi a o stave rokovania hospodárskej komisie.

Zpráva o jednáních československo-maďarské delegace.

Dne 22. listopadu 1938 konalo se plenární zasedání československo-maďarské delegace. Vyslanec Kobr učinil prohlášení, v němž upozornil na nebezpečí, jež nastává pro další chod jednání všech komisí maďarskou politickou akcí namířenou k odtržení Podkarpatské Rusi a k jejímu připojení k Maďarsku. Opis prohlášení se přikládá¹.

Hrabě Teleki odpověděl, že vlastně není příslušným přijímatí prohlášení podobného druhu, jež vlastně mají býti předneseny cestou diplomatickou, ale že z kurtuasie vůči čls. delegaci ji přijímá a předává ji ihned na schůzi přítomným zástupcům MZV ministerskému radovi Dru Sebestyénu k dalšímu řízení. Současně žádá vyslanec Kobra, aby sám tuto věc přednesl ministru Kányovi. Vyslanec Kobr prohlásil, že běře toto stanovisko hraběte Telekiho na vědomí a že ve vhodné době svoje prohlášení bude opakovati ministru Kányovi.

Po skončení plenárního zasedání zasedala komise delimitační, která se zabývala vytýčením hranic na úseku Podkarpatské Rusi. Delimitační komise v tomto svém jednání pokračuje i dnešního dne. Od pondělka zasedá subkomise železniční, jejíž práce velmi pokročily. O průběhu a konečném výsledku těchto jednání bude podána zpráva, jakmile dojde k formulaci bodů, na nichž se obě delegace dohodly².

O průběhu jednání komise hospodářské podává Dr. Niederle následující zprávu:

V plenárním zasedání hospodářsko-finančně dopravní komise konaném dne 21. t. m. projednávána byla otázka konvence o pohraničním styku. Československá delegace prohlásila, že souhlasí se změnami článků 21. a 26. tak, jak byly navrhovány maďarskou delegací a že jsme ochotni aplikovati zásady zmíněné konvence až do doby, kdy pohraniční zóna bude definitivně vymezena a kdy teprve konvence bude moci vystoupiti v právní účinnost.

Maďaři přijali toto prohlášení s uspokojením a naléhali na urychlenou aplikaci. Prohlásili jme, že se tak může státi během 48 hodin.

Pokud jde však o aplikaci protokolu z 22. prosince 1937 zastávali Maďaři stanovisko, že nejprve je nutno protokol modifikovati vzhledem ke změněné situaci (otázka kontingentů a pod.) a teprve pak aplikovati na novou situaci při čemž demarkační linie stala by se celní čarou.

Oproti tomu československá delegace zastávala stanovisko současné aplikace výše uvedeného protokolu se zásadami konvence o pohraničním styku a trvala na současném obnovení železničního spojení, jelikož jinak by aplikace výše citovaného protokolu na novou celní čáru neměla významu. (Poznamenáváme, že se jedná jen o aplikaci na novou celní čáru, jakož jinak protokol je v platnosti).

V téže schůzi žádala československá delegace odpověď na svoje návrhy ohledně železničního spojení mezi Rumunskem a Podkarpatskou Rusí. Dle čl. návrhů jednalo se jednak o paž z Halmei do Králova n/Tisou, kterou by provozovali Rumuni, jednak čl. delegace žádala maďarské protinávrhy na umožnění tohoto spojení, v každém případě však trvala na tom, aby doprava zásob kukuřice (500 vagonů), která se nalézá v Satu Mare, byla umožněna.

Ani v této schůzi, kromě vyhýbavé odpovědi, nemohla říci maďarská delegace nic konkrétního. Právě tak i odpověď maďarské delegace na otázku, jaké úlevy byly poskytnuty Československu se stanoviska hospodářského a dopravního ve smyslu bodu 6. rozhodčího výroku, nemohla dáti nijakou odpověď. Naléhavost řešení zejména těchto otázek byla zdůrazněna.

V úterý dne 22. listopadu 1938 sdělil předseda maďarské delegace telefonicky předsedovi delegace československé, že všechny výše uvedené otázky budou předloženy vládě, že mluvil s jednotlivými členy vlády a že doufá, že řešení těchto otázek bude příznivé. Odpověď bude moci dáti v pátek dne 25. t. m.³

Vzhledem k tomu, že právě propukla vládní krize⁴, nemožno zaručiti, zda tento slib budou moci Maďaři dodržet. V dohodě s předsedou maďarské delegace pokračují zatím subkomise ve svých pracích a sice zejména subkomise železniční, která projednává otázku pasáží a jejich podmínek, otázku obnovení železničního styku a pod.

Dr. Fiša

AMZV ČR, PrS, kart., 65, f. 12, č. 166 686/VI-4/38. Originál, strojopis.

¹ Pozří dok. č. 44.

² Pozří dok. č. 55.

³ Na zasadnutí hospodárskej komisie 25. 11. vedúci maďarskej delegácie A. Nickl predniesol zásadné stanovisko maďarskej vlády o hospodárskych a dopravných otázkach. – AMZV ČR, PrS, kart. 65, f. 12, č. 168 280/VI-4/1938.

⁴ Dňa 23. 11. 1938 predseda vlády B. Imrédy podal demisiu. Hoci regent M. Horthy 28. 11. 1938 opäť Imrédyho poveril zostavením novej vlády, minister zahraničných vecí K. Kánya v nej už nefiguroval.